

הארַת השַבַּת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת יתרו
תשפ"ה

גיליון 249

א לעבטיגער שַבַּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

שַבַּת קַבְּלַת הַתּוֹרָה

פְּנִינֵי הַפְּרָשָׁה

"וישמע יתרו" (ח"א)

מכאן נוכל ללמוד גודל מעלת השמיעה טובה, שמכך יתרו התגייר ונכנס תחת כנפי השכינה. וכפי שמשופר על התנא רבי יהושע בן חנניה, שאמו הכניסה את עריסתו לבית המדרש שישמע אזניו דברי תורה (ירושלמי יבמות פ"א ה"ו, ובדברי הרע"ב באבות על 'אשרי יולדתו'). וכבר יודע עדותו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב ז"ע - על עיקר התעוררותו לעבודת ה' מכך ששמע סיפורי צדיקים בבית זקנו הבעש"ט בימי קטנותו.

"וישמע יתרו כהן מדין חותן משה" (ח"א)

בפסוק זה כתוב: 'כהן מדין חותן משה'. אולם מיד בפסוק הבא אחריו כתוב רק: 'חותן משה', ויקח יתרו חותן משה'.

יש לדייק מכיוון שכבר עשה פעולה אפילו קטנה, כמ"ש "ויקח יתרו" - כבר ירד ממנו הכינוי: 'כהן מדין'. וכמו שאמר במדרש (ילק"ש שיה"ש תתקפ"ח) "פתחו לי פתח כחודה של מחט, ואני אפתח לכם פתח שיהיו עגלות וקורות נכנסים בו".

וכבר מובא באריכות בדברי רביה"ק ומוהר"ת על גודל המעלה של כל נקודה טובה.

וכן למדים מה'ויקח' בחשיבות העשייה דקדושה: וכדבריו (שיר"ן י"ט): "נכספתי מאד להמשיך את העולם אל עשיה..."

"וישמע יתרו" (ח"א)

ע"פ המובא בליקו"מ (תורה כ"א) שענין השמיעה הוא "אמונת חכמים" ע"פ הפסוק: 'שמע דברי חכמים' (משלי, כ"ב). אפ"ל ש'יתרו' עולה בגמ' 'אמונת חכמים', (עם הכולל) רמז שעיקר מה שנתקרב למשה היה ע"י ה'וישמע' שזהו אמונת חכמים.

כן אפשר להוסיף מדיוק: 'חתן משה' - 'חתן' אותיות 'נחת' ע"ד הכתוב: 'דברי חכמים נבחת נשמעים', ענינו של אמונת חכמים.

"ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילים ה'" (ח"ח, ח)

מפרשי התורה והחסידות כבר עומדים ע"כ למה סיפר גם את התלאה? (אור החיים, מאור ושמש, ועוד).

אך אפ"ל שרצה לומר לו: שגם בניסים ששמע: יש את התלאה - הקושי, כהלכה על גר שמתגייר שיש לומר לו את הקושי בכך, הישועה והקושי כרוכים יחדיו.

וכן הוא בדרכי החיים של האדם - כמובא באריכות, ובייחוד בספרי רביה"ק ומוהר"ת, שבתוך הצרה והמצוקה יש למצוא את ההרווחה והרחבה: "בצר הרחבת ל"י."

לכל אחד ואחד מישראל

וגם זאת שומה עלינו לדעת, שההתחדשות בקבלת התורה הוא לכל יחיד ויחד. וכך הוא במדרש (פסיקתא זוטרתא): למה נאמרו עשרת הדברות בלשון יחיד? לומר לך: שצריך כל אחד ואחד מישראל לומר בשבילי ניתנה עשרת הדברות.

כך אנו מוצאים בדברי הגר"א מוילנא (אדרת אליהו דברים ט) בכתבו יסוד גדול: שבכל פעם שהתורה מדברת בלשון רבים כוונתה ליחידים, (ועיו"ש דבריו בארכה). ובכאן לפני קבלת התורה מקדים לנו הקב"ה בבואנו לתת לנו את התורה: "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" - יש כאן יחס לכל אחד ואחד. וכפי אמרנו - "אתם" אין פירושה לשון רבים, אלא לשון יחיד הוא, כי היא נאמרה לכל אחד ואחד מישראל.

הקב"ה רוצה אותך ואתך בפרטיות, כל אחד מישראל הוא כבן יחיד אצלו. וזוהי תיבת "אתם" כל אחד ואחד מכלל ישראל, הרבה יחידים הכלולים בלשון רבים, את כולם הביא הקב"ה על "כנפי נשרים" לקרבם לפניו ולתת להם את התורה.

ואפשר להוסיף בדרך רמז, שלשון "רבים" - לשון 'חשיבות' הוא שבקבלת התורה קיבל כל אחד ואחד מישראל את חשיבותו ותארו הוא.

משמעותו של נעשה ושמע

גם את ה"נעשה ושמע" של מעמד הר סיני - שהוקדמה לקבלת התורה, יש לו שייכות לכל יחיד ויחיד בעבודתו: "ועיקר קבלת התורה בכל אדם ובכל זמן הוא בבחינת נעשה ושמע, היינו כי כל אחד מישראל, מקטן ועד גדול, כל אחד לפי בחינתו יש לו בחינת נעשה ושמע, דהיינו הנגלה לו מה שהוא יודע ומבין זה בחינת נעשה, ומה שנסתר ונעלם ממנו זה בחינת נשמע. וצריך כל אחד להשתדל לקבל את התורה בכל עת מחדש, דהיינו שזוכה בכל פעם להשיג ולהבין את הסטור והנעלם ממנו ולעשות מהנשמע נעשה, ואז יהיה לו נשמע גבוה ביותר. ואחר כך צריך לילך להלך יותר מדרגה לדרגה ולעשות גם מזה הנשמע נעשה וכן בכל פעם לעולם. (אוצר היראה תורה כ"ה).

הוא אומר דקבלת התורה הוא לא להיות עומד על מקומו, לא להסתפק מה שיש לו, אלא תמיד לרצות להתקדם יותר ויותר, הן בהספק הלימוד. ועוד יותר באיכות, וכמאמרם (שבת קכב.) דזקי תלמידי חכמים כל זמן שמזקנים מיתוסף להם חכמה ודעת. ההתחדשות תמידית.

שִׁירַת הַפְּרָשָׁה

שַבַּת קַבְּלַת הַתּוֹרָה - מִתְחַדְּשִׁים בְּקַבְּלַתָּהּ
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע נִגְרָזוּ מִחֲדָשׁ בְּאַהֲבָה.
בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינֵי - מִפֶּה לְמַדְּמִים
בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֵיךָ כְּחֻדְשִׁים.
גַּם בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה אֲנִי כָּל יוֹם מְכַרְזִים בְּבִרְכַתָּהּ
שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם יִשְׁנֶה הַתְּחַדְּשִׁים בַּתּוֹרָה.
נִגְלָה בְּחִידוּשֵׁי הַתּוֹרָה הַתְּחַדְּשִׁים בְּכַפְּלִים
נִגְבִּיר כֹּף יוֹם חֻקְמָה וְדַעַת פְּזוֹקֵי תִלְמִידֵי חֻקְמִים.

עומדים אנו בשבת "קבלת התורה" שבת שבה נקרא על עם סגולה - שקיבלו את התורה בקולות ובברקים בהר סיני, שבת שאנו קוראים על עם ישראל; שנהיו לממלכת כהנים וגוי קדוש.

כשאנו קוראים בתורה על קבלתה, זה הזמן להתחדשות של הכלל והפרט בקבלת התורה, שאנו למדים הרבה על ההתחדשות הגנוזה בה.

כך אנו קוראים בפרשייתנו "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני", וכבר מפורשים הדברים ברש"י: 'לא היה צריך לכתוב אלא 'ביום ההוא', מהו ביום הזה שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו'.

וכך אנו למדים (ברכות סג.): 'ועוד פתח ר' יהודה בכבוד תורה ודרש: "הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם", וכי אותו היום נתנה תורה לישראל, והלא אותו יום - סוף ארבעים שנה היה, אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני'.

מברכים מחדש כל בוקר אשר נתן לנו

בליקוטי הלכות' (ברכת השחר ה' ס"ג) מובאים הדברים לחיזוק ולמעשה:

"כי בכל יום צריכים להמשיך על עצמו בחינת קבלת התורה מחדש, כמו שכתוב (שמות י"ט) 'ביום הזה באו מדבר סיני' ופירש רש"י שבכל יום יהיה דומה בעיניך כאלו היום אתה עומד על הר סיני... ועל-כן מברכים בכל יום ברכת התורה, ואומרים ברוך אתה ה' נותן התורה, כי הוא יתברך נותן לנו התורה בכל יום מחדש, ועיקרו על-ידי התחדשות הרצון, שצריכים לחדשו בכל יום מחדש, כמו שאמר אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה בשיחתו: שאין אדם דומה לחברו, ואין יום דומה לחברו בעניין התחדשות הרצון. נמצא שבכל יום ויום, בפרט בבוקר שמתחדשת הנשמה, בבחינת חדשים לבקרים, צריכים להתחזק ברצון חדש דקדושה, שזהו עיקר בחינת קבלת התורה בכל יום שעל זה מברכים ברכת התורה'.

ועוד במתיקות דבריו המוטעמים (נשיאת כפים ה' כה): 'ועל זה מורה ברכת התורה שאנו מברכים: אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ואנו מסיימין, נותן התורה. דהינו שהשם יתברך נותן התורה בכל יום מחדש, כמו שכתוב (דברים ו'): 'אשר אנכי מצוך היום' ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי): בכל יום יהיו בעיניך כחדש. כי התורה עמוקה ורחבה מני יום. ובכל יום נמשכת עלינו בהתחדשות נפלא.

ובהמשך בדבריו המרוויים: וגם בזה נבדלת תורתנו הקדשה - מדת שאר האמות להבדיל, כי אצל דתיהם שהם חוק המלכות לתיקון המדינה, אין שייך התחדשות בכל יום, כי כבר ניתן הדת מאיזה טעם שהוא על-פי שכלם, לא כן תורתנו הקדושה שהיא אחדותו יתברך אשר אין חקר לתבונתו ודבריו חיים וקיימים, נאמנים ונחמדים לעד. כי הם באר מים חיים נובעים בכל עת ורגע, מאחר שכלולים בו יתברך, והם מחיין ומקיימין כל העולמות עם כל אשר בהם בכל עת ורגע, והם מתחדשים בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ועל-כן אנו מברכים נותן התורה, כי הוא יתברך נותן התורה בכל יום מחדש.

עצם התורה מכרזת התחדשות, הן בבכרונתיה, והן בעצם הפנימיות שבה.

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי הַפְּרָשָׁה

ואפשר להוסיף בדרך רמז: 'אודת' בגמטריא: 'תודה' (עם הכולל של האותיות) שיש להודות לה גם בתוך התלאה, תמיד להודות לה בכל מצב וזמן. וכמובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ד) עה"פ: "בה" אהלל דבר, בא'לוקים אהלל דבר".

"וישאלו איש לרעהו שלום" (ח"ז)

ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ל"ד) עה"פ: "זמקבלין דין מן דין" שכל אחד משפיע ומקבל את נקודת חבירו בעבודת ה'. ויעוין בספר 'לקט אמרים' להגר"מ שכתר (ח"ב ע"ז) שכותב על נקודה זו שיעיקר ההשפעה של 'שיחת חברים' הוא ששניהם מרגישים שוה בשוה, ועיקר מטרתם הוא להשפיע האחד על רעהו ולהטעימם מעריבות הקדושה ו'לכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם'. וזהו: 'איש לרעהו' – כשהאחד לבו לרעהו – או אז: 'שלום' שנמשך השלום האמיתי. וזהו גם דיוקו של 'וישאלו' שאחר רוצה לקבל מהשני.

"נבל תבל גם אתה גם העם הזה" (ח"ח)

ע"פ דאיתא בספר יצירה (ריש הספר): "בל"ב נתיבות חכמה חקק וברא את עולמו". וזהו: "נבל" – ר"ת: "ל"ב נתיבות" – "תבל" – מלשון: "תבל - עולם ומלואה". וזהו המשכו של פסוק: "גם אתה גם העם הזה" שיעיקר בריאת העולם היה לצדיקים כמובא בחז"ל (שבת ל:)- "ש"כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה", ובעבור עם ישראל כמובא. (מד"ר שיר השירים פרשה ב, ועוד). וזהו "גם אתה גם העם הזה".

"והזהרת אתה את החוקים ואת התורות" (ח"ט)

והזהרת מלשון אור - להאיר, (וכמובא בליק"מ ב', עה"פ להזהיר גדולים על הקטנים). ע"י האור והנעימות - יוכל ללמד את החוקים והתורות. וע"ד 'בית יעקב לכו ונלכה באור ה'". שכשרוצים לקרב, מודגש ענין ה'אור'.

כן אפ"ל, ע"פ המובא בליק"מ (א) על 'השכל' שהוא אור גדול המאיר לאדם בכל דרכיו. וזה: 'והזהרת אתה את החוקים והמשפטים' - האור שבתורה.

"ויהי קלת וברקים... וקל שפר חזק מאוד" (י"ט, י"ז)

לכאורה קשה, למה כאן כתוב: 'קלת' חסר ו'. 'קלת וברקים', 'וקל שופר', ולאחמ"כ: "ויהי קול השופר" עם ו', וכן בהמשך לאחר מתן תורה: "וכל העם ראים את הקולות" עם ו'.

ויש לומר, ע"פ דבריהם: 'הלוחות ארכן ו' ורחבן ו', (ב"ב יד.) ולכן, בקודם שהתחיל קבלת התורה עדיין היה חסר האות ו' הרומז לתורה, אולם כשכבר יד הקב"ה להר והחל קבלת התורה, שבקע מקולו של הקב"ה ומשה, כבר יש האות ו'. וכן לאחר 'קבלת התורה' נכתב עם אות ו', וד"ק.

"לך רד ועליתי" (י"ט כ"ד)

'רד' - 'ועליתי' - ענין ה'ירידה' - וה'עליה' ב'קבלת התורה'. ואפשר לדייק בתיבת "לך" - שיסוד זה מאוד נצרך לאדם לבל יפול מהירידה ח"ו. וזהו "לך" - ללכת עם יסוד זה, וכמובא ע"כ ב'ליקוטי מוהר"ן' (פ"ב ב): שיש ללכת עם דרך זו.

"ולא תעלו במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" (כ"ג)

'תגלה' גמטריא 'גלות' (עם הכולל) עיקר ה'גלות' הוא בענינו של קדושה כמובא (תורה ל"ו ועוד). ומידה טוה מרובה דב'קדושה' יש חירות, והחירות תלויה בברית, בבחינות (זכריה ט): "בדם ברייתך שלחתי אסיריך מבור" (ליק"מ ל"א) - וזהו: 'אשר לא תגלה ערותך עליו'. ענין גלות.

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במושגת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"כי אלוקי אבי בעזר" (שמות יח ד)

תשועת השם!

היה זה בחג ה'פורים' שהתאספו בביתו של החסיד רבי מאיר מטעפליק, בזמן השמחה היה מגיף את התריסים ומדליק נרות, וכך לא ידעו מתי העריב היום, ולא היה קץ לשמחה. בעיצומה של השמחה, הבחין רבי מאיר בכפרי אחד, שעמד מן הצד ולא שמח עם כולם. שאלו רבי מאיר על כך, וענהו: "אתם יש לכם לשמוח, אבל לי יש בת בוגרת, ואין לי נדוניה עברה, וכמה בנות אחריה, ממתנות לנישואיה, ואיך אשמח?!"

תמה רבי מאיר: "אם כן, לא מצאת עצה אחרת איך לצאת מצרתך, אלא במרה שחורה?!" קרבו אליו, ואמר לו: "אם כל כך רע, פונים וצועקים שוב ושוב להשם יתברך: צרות לבבי הרחיבו, ממצוקתי הוציאני" (תהלים כה "ז")

וכך הכניסו למעגל הרוקדים, והחל לזמר יחד עם הכפרי, בפסוק זה: "צרות לבבי הרחיבו, ממצוקתי הוציאני", שואגים ורוקדים, שרים ומזמרים - הלך ושוב עם פסוק זה. והיה זה כמה ימים לאחר חג הפורים, נסע אחד מהחסידים בדרך והוכרח לשבות בכפר זה, כשהכפרי ארחו בביתו, הוטבו בעיניו ארחות הבית, ושאל: האם יאות להשיא את בתו לבנו. והכפרי בתשובתו: שעליו לשאול את רבו ר' מאיר מטעפליק. ולשמע שמו של רבי מאיר, ענה האורח: "רבי מאיר, הלא הוא מכרי משכבר הימים?!" וכך נהייתה השמחה, בכוח השמחה.

"לאכול לחם עם חותן משה לפני האלוקים" (שמות יח ב)

ללמוד איך לאכול!

היה זה האי גברא רבא הגאון החסיד רבי אברהם שטרנהארץ, שהיה יתום מינקותו, אמו עליה השלום, שהייתה בתו של הרב מטשעהרין, נפטרה בסמוך ללידתו. אביו רבי נפתלי הירץ - אברך צעיר, נשא אשה שניה, ורבי אברהם גדל אצל סבו הרב מטשעהרין. סבו הגדול הורהו: שלא יסכים לאכול אצל אף אחד, מלבד אצל רבי אברהם בער'ניו - נכד רבינו, ואכן כשהוזמן נאות מיד ללכת.

רבי אברהם בער'ניו קיבל נדוניה נכבדה, ושולחנו היה ערוך ברוב יד. אך לא גלגל רחבות זו - אבה סבו שיאכל אצלו. חפץ היה שהילד ילמד איך אוכלים לפני השם.

הילד עקב בהתפעלות אחר צורת אכילתו של רבי אברהם בער'ניו, עת הוא תוחב כף בצלחת, ולפני שהגישה לפיו - הניחה על השולחן, ונשא עיניו למרום. אכל, תחבה בשנית, והניחה שוב בנשאו עיניו למרום. וכך כל משך זמן הארוחה - לא אכל כף אחר כף בלא הפסק, ובלא שירים עיניו להשם יתברך בהשתוקקות וכיסופים ומחשבות נעלות.

התפעל הילד, וסח זאת לסבו. נענה לו הסב הגדול: לכן הרשיתי לך לאכול אצלו - ידעתי איך שואו אוכל, ורציתי שתלמד ממנו סדר האכילה...

"ויהי עמוד" (שמות י"ח כ"ג)

רבי יענקל קלמנוביץ ניצל מהפורעים נעמד על רגליו - והמשיך בעבודת השם

היה זה החסיד רבי יעקב קלמנוביץ, ובשם כניויו: רבי "יענקל מלמד", שמשך ארבעים שנה היה מלמד בתלמוד תורה בעיר העתיקה בירושלים, וכמעט כל ילדי הרובע היהודי זכו ללמוד אצלו. הוא היה מספר לילדים הרבה מסיפורי רבינו הקדוש ותלמידיו, ובצורה מיוחדת היה מחדיר בהם אהבת השם ויראת שמים.

רבי יעקב בעצמו היה גר ברחוב חב"ד בעיר העתיקה. בכל לילה היה יוצא מביתו וצועד לעבר הכותל המערבי, שם התיישב על הרצפה וכוּכַח על חורבן בית המקדש במשך שעה ארוכה.

היה זה באחד הלילות, הוא יצא מביתו כהרגלו, ובעברו באחת מסמטאות העיר העתיקה, הוא שמע לחשושים מאחורי גבו. בתחילה ניסה להתעלם מהפחד, אך אחרי דקה נגלו לעיניו שלשה ערבים חסונים, סכינים שלופות היו בידיהם...

לרגע הוא לא הבין מה מתרחש, אך אחרי דקה מצא את עצמו שוכב על הארץ, הוא הבין שבעוד רגע ינעץ בו אחד הערבים את סכיניו השלוף, וכבר יהיה מאוחר מדי...

רבי יעקב התעשת, והחל להזכיר "שמות הצדיקים" - תוך כדי שהוא זועק בקול ניחר את שמות האבות הקדושים "אברהם! יצחק! יעקב"! כאדם הקורא לחבריו לעזרה, וכך חזר שוב ושוב על שמות האבות הקדושים, כשקריאותיו הדהדו בסמטאות.

הערבים ששמעו את קול הקריאה היו בטוחים שרבי יעקב קורא לעזרה לידיו הנמצאים בקרבת מקום, הם נבהלו וברחו כל עוד נפשם בם. חייו של רבי יעקב ניצל בנס.

המום מהמתרחש, מהנס ומהפחד, נעמד רבי יעקב. הוא צעד במהירות את הכותל והתיישב על הרצפה. במשך שעה ארוכה הרהר בנס העצום שהתרחש עמו. ורבי יעקב המשיך לצעוד לילה לילה באותן הסמטאות אל הכותל המערבי לאמירת תיקון חצות, עד ערב ימיו ממש.

הבחירה בהסתכלותנו באיזה גוון ובאיזה צבע נראה ונביט על עולמנו וסביבתנו!

נזירת ראיה <<

מוסדות ברסלב 'אהבת משה' ע"ש מוהר"ן מברסלב זיע"א

המוסדות הוותיקים והמנוסים דוביץ לשון הקודש קרוב לארבעים שנה בהכוונת זקני אנ"ש זצ"ל ושיבלט"א

הננו שמחים להודיע

שהחלה ההרשמה לשנה"ל תשפ"ו

לכיתות גן ומכינות, תלמוד תורה ירושלים בית שמש ישיבה לצעירים והישיבה הגדולה בביתר עילית

והפ"ח ב'ידינו יצליח להמשיך חינוך בנינו לתורה, חסידות ויראת שמים בדרכי רביה"ק הנ.מ.ת. ז"ע

לפרטים וקבלת טפסי רישום 02-5829920